

Antiradikalisering

Socialpædagogers viden, erfaringer
og håndtering

September 2015

RAPPORT

Socialpædagogers viden,
erfaringer og håndtering

Udgivet af Socialpædagogerne,
2015
ISBN: 978-87-89992-88-4

Kontakt:
Synne Nygård
snd@sl.dk
Dok.nr
2631339
Sagsnr.
2015-SLCSFA-02026

Resumé

Undersøgelsen er foretaget blandt socialpædagoger udvalgt efter arbejdspladstype, på baggrund af de brugergrupper, hvor der forventes at være størst repræsentation af medlemmer, som har stiftet bekendtskab med radikalisering. Undersøgelsen er gennemført elektronisk af 1.471 ud af 7.115 mulige, svarende til en svarprocent på 21.

Viden om radikaliseringsproblematikker inden for det socialpædagogiske felt

Blandt de socialpædagoger, der har besvaret spørgeskemaet, har 8 % enten arbejdet med eller været i berøring med radikalisering i deres arbejde inden for det seneste år. De 8 % beskrives nærmere i nærværende resultater.

Over halvdelen (54 %) arbejder forebyggende med radikalisering, henvendt til en bred målgruppe. 40 % arbejder foregribende og 11 % arbejder decideret indgribende med personer, som er radikaliserede og således aktive i ekstremistiske miljøer.

De unge i risiko for - eller som - er radikaliserede

4 ud af 5 tilkendegiver at have arbejdet med islamistisk ekstremisme, og 1 ud af 5 med højre ekstremisme.

Knapt to tredjedele angiver, at de inden for det seneste halve år har arbejdet/været i berøring med radikaliserede borgere. Demografisk består målgruppen af teenagere og unge voksne (72 % i aldersgruppen 12-23 år) og det er hovedsagligt drenge/mænd (82 %).

96 % oplever, at målgruppen har øvrige problematikker. 'Sociale problemer' forekommer hos 69 %. Dernæst forekommer fire problematikker i halvdelen af tilfældene, henholdsvis 'manglende tilknytning til skole/uddannelse' (51 %), 'familieære' (51 %), 'integration' (50 %) og 'kriminalitet' (49 %).

Håndtering af radikaliserings-problematikker

Dialog er den mest anvendte reaktion på en bekymring om radikalisering. Socialpædagoger går i dialog med borgeren, kollegaer og egen leder. 18 % oplever, at lykkes i op til halvdelen af tilfældene eller flere. Nær halvdelen kender ikke til, om de er lykkedes eller ej i deres arbejde med antiradikalisering.

Over halvdelen har ingen retningslinjer på arbejdspladsen for, hvordan de skal reagere på en eventuel mistanke om radikalisering af en borger. Samtidig oplever godt 2 ud af 3, at have den nødvendige opbakning fra arbejdsgiver til at håndtere radikaliseringsproblematikker. Lidt færre, 54 %, føler sig i høj eller nogen grad, fagligt klædt på til at håndtere radikaliseringsproblematikker.

Oplevede barrierer i antiradikaliseringsarbejdet er manglende efteruddannelse/opkvalificering, at antiradikaliseringsarbejde ikke er defineret som del af den enkeltes arbejdsopgaver, samt manglende supervision.

1. Viden om radikaliseringsproblematikker indenfor det socialpædagogiske felt

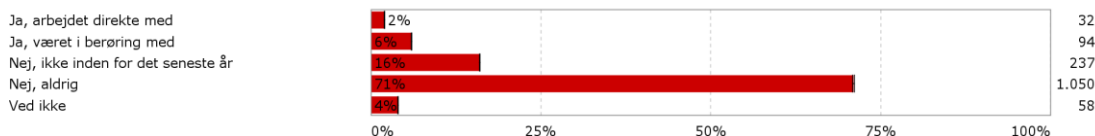
Dette kapitel giver et indblik i, i hvilket omfang antiradikaliseringsarbejde er udbredt blandt socialpædagoger, samt på hvilket niveau i antiradikaliseringsprocesser de arbejder.

Radikalisering er en proces, hvor en person i stigende grad accepterer brugen af voldelige midler i et forsøg på at opnå et bestemt politisk/ideologisk/religiøst mål. For at der er tale om radikaliserings kræver det, at begge elementer i definitionen er til stede:

- 1) stigende grad af accept af brugen af voldelige midler og
- 2) at midlerne skal bruges til at opnå et bestemt politisk/ideologisk/religiøst mål.

Blandt de adspurgte, har 24 % i et eller andet omfang haft med radikaliseringsarbejde at gøre i deres arbejde (Figur 1). Blandt denne gruppe har 8 % enten arbejdet med eller været i berøring med radikaliseringsarbejde i deres arbejde inden for det seneste år. De 8 % beskrives nærmere i nærværende rapport, herefter benævnt *de adspurgte socialpædagoger*.

Figur 1: Har du været i berøring med eller arbejdet direkte med radikaliseringsarbejde i dit arbejde, inden for det seneste år?

I forbindelse med radikaliseringsarbejde tales der om indsatser på tre forskellige niveauer i radikaliseringsprocessen.

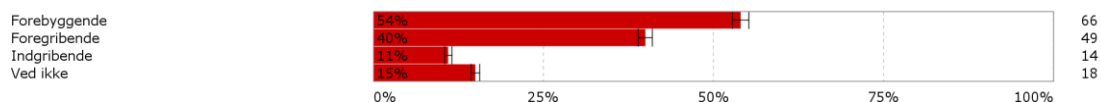
1. Den generelle forebyggende indsats er bredt forebyggende og er henvendt til en bred målgruppe, der ikke er i en radikaliseringsproces.
2. Den foregribende indsats retter sig mod personer, som er sårbare overfor radikaliseringsarbejde og i risiko for rekruttering til ekstremistiske miljøer. Disse personer vurderes som i klar risiko for, eller er i en radikaliseringsproces.
3. Den indgribende indsats retter sig mod personer, som er radikaliserede, det vil sige aktive i ekstremistiske miljøer og vurderes at være i risiko for at udføre politisk motiveret kriminalitet som for eks. vold.

Blandt de adspurgte socialpædagoger, der har arbejdet eller været i berøring med radikaliseringsarbejde, opgiver over halvdelen (54 %), at de arbejder forebyggende med radikaliseringsarbejde, henvendt til en bred målgruppe (Figur 2). 40 % arbejder foregribende og 11 % arbejder decideret indgribende, med personer som er radikaliserede og

således aktive i ekstremistiske miljøer. Der arbejdes i gennemsnit på mellem et og to niveau.

15 % 'ved ikke' hvordan de arbejder med radikaliseringsarbejde, hvilket blandt andet kan fortolkes som, at de i deres arbejde er i berøring med radikaliseringsarbejde, men at deres arbejde ikke passer ind i nogle af de opstillede niveauer for antiradikaliseringsarbejde.

Figur 2: Hvordan arbejder du og/eller er i berøring med radikaliseringsarbejde? (Du kan vælge flere svar)

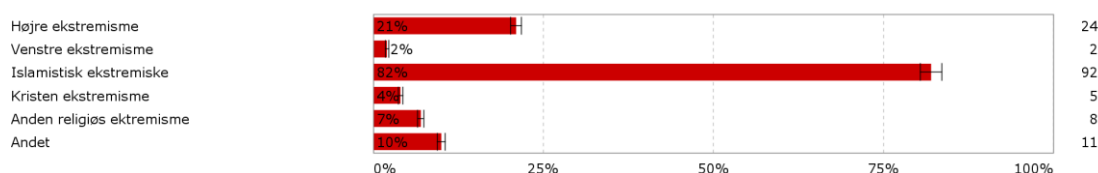

2. De unge i risiko for - eller som - er radikaliserede

Dette kapitel beskriver de radikaliserede borgere, som socialpædagerne møder qua deres arbejde. Beskrivelsen indbefatter former for radikalisering, frekvens for arbejdet, frekvens for møde med nye borgere, der giver grund til bekymring, tegn på radikalisering, køn, alder, samt i hvilket omfang borgerne har andre kendte problematikker.

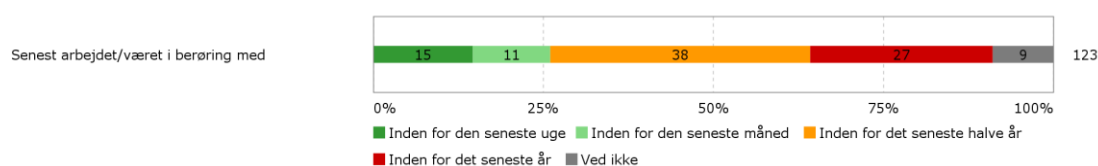
I gennemsnit er socialpædager i berøring med lidt over én form for ekstremisme i deres arbejde (Figur 3). 4 ud af 5 har arbejdet med islamistisk ekstremisme (82 %), og 1 ud af 5 har arbejdet med højre ekstremisme (21 %).

Figur 3: Hvilken eller hvilke former for radikalisering har du oplevet i dit arbejde (beregnet uden "ved ikke")

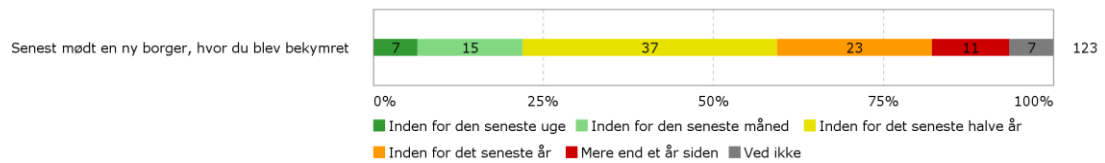
Godt en tredjedel af socialpædagerne (38 %) angiver, at de inden for det seneste halve år har arbejdet/været i berøring med radikaliserede borgere (Figur 4). For 26 % er det kortere tid siden, de senest arbejdede med/var i berøring med radikaliserede borgere.

Figur 4: Hvornår har du senest arbejdet/været i berøring med radikaliserede borgere?

Frekvensen for hvornår de senest har mødt en ny borger, hvor de blev bekymrede for, om han/hun var på vej til at blive radikaliseret følger samme fordeling som ved seneste tidspunkt for arbejde/berøring med radikaliserede borger (Figur 4 og Figur 5). Den største andel befinder sig inden for det seneste halve år (37 %) og 22 % for kortere tid siden (Figur 5).

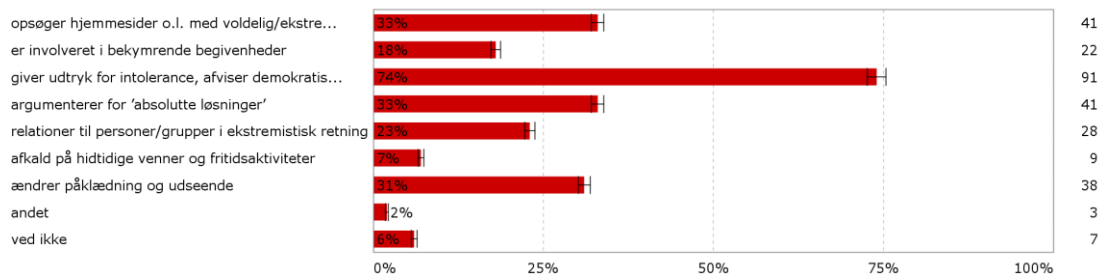
Figur 5: Hvornår har du senest i dit arbejde mødt en ny borger, hvor du blev bekymret for, om han/hun var på vej til at blive radikaliseret?

Af Figur 6 ses det, at de borgere socialpædagoger arbejder med, udviser et bredt spekter af tegn på, at de er, eller er på vej til at blive, radikaliserede. Beregnet uden 'ved ikke'-besvarelsenerne, nævner hver respondent i gennemsnit to til tre tegn.

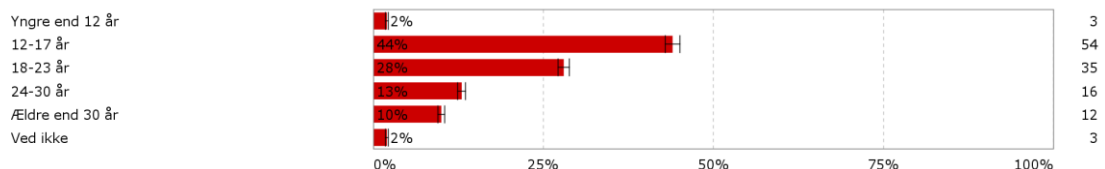
Det oftest forekommende tegn på radikalisering er, at en borger 'giver udtryk for intolerance over for andre synspunkter, afviser demokratiske principper eller udviser had mod bestemte grupper'. Dernæst kommer tre tegn på en delt andenplads; 'opsøger hjemmesider, litteratur eller film med voldelig/ekstreme budskaber', 'argumenterer for 'absolutte løsninger', f.eks. at en bestemt gruppe skal udryddes' og 'ændrer påklædning og udseende f.eks. ved at bære politiske/religiøse symboler'.

Figur 6: Hvilke tegn var/er der på, at den eller de borgere du arbejder med, var/er på vej til at blive radikaliserede? (Flere svar mulig)
Vedkommende ...

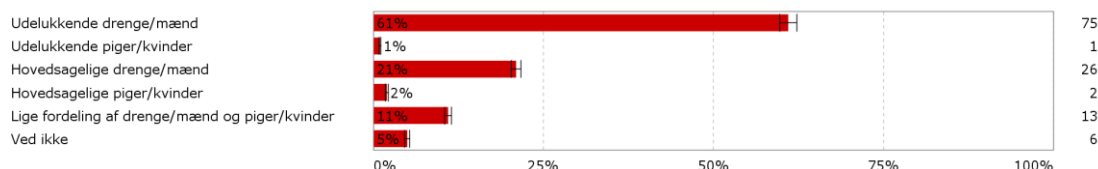
Demografisk er der aldersmæssigt tale om teenagere og unge voksne, idet den aktuelle borgergruppe hovedsagligt befinder sig indenfor aldersintervallerne 12 til 17 år (44 %) og 18 til 23 år (28 %) (Figur 7).

Figur 7: I hvilket aldersinterval befinder hovedparten af borgergruppen du arbejder med, sig i, med hensyn til radikalisering?

Det er hovedsagligt drenge/mænd (82 %), socialpædagoger møder, blandt de der udviser tegn på radikalisering (Figur 8).

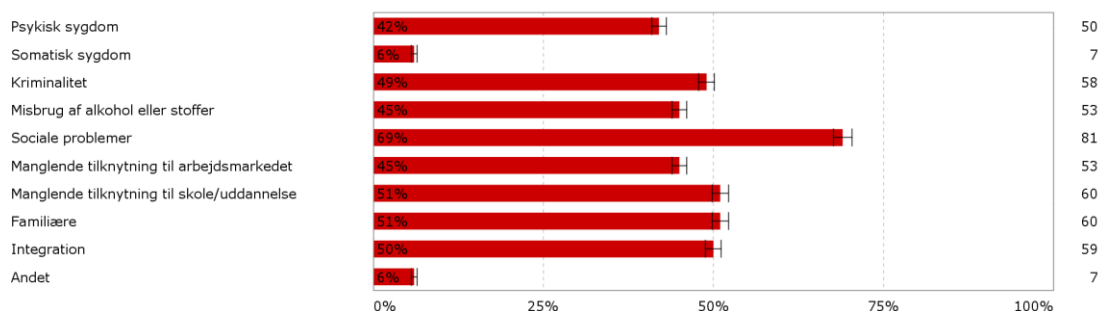
Figur 8: Hvordan er kønsfordelingen blandt borgerne med radikaliseringsproblemer?

Kun 2 % af de adspurgte har oplevet, at de radikaliserede borgere ikke har øvrige problematikker, og 2 % kender ikke til, om der er tale om øvrige problematikker. Blandt de 96 %, der angiver at personerne har øvrige problematikker, nævnes der i gennemsnit fire problematikker per respondent.

Figur 9 er et overblik over hvilke problematikker, der er tale om. 'Sociale problemer' forekommer hos 69 %. Dernæst forekommer fire problematikker i halvdelen af tilfældene, henholdsvis 'manglende tilknytning til skole/uddannelse' (51 %), 'familieære' (51 %), 'integration' (50 %) og 'kriminalitet' (49 %).

Figur 9: Har personerne med radikaliseringsproblematikker øvrige problematikker? (Du kan vælge flere svar) (beregnet uden 'ingen øvrige problematikker' og 'ved ikke', sammenlagt 4 %)

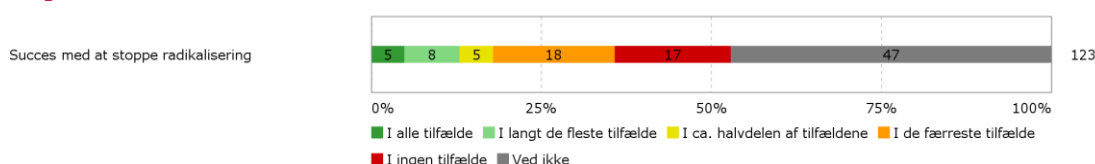

3. Håndtering af radikaliseringsproblematikker

Kapitel 3 omhandler socialpædagogers håndtering af radikaliseringsproblematikker, herunder oplevet succes i arbejdet, reaktioner på nye bekymringer, retningslinjer for arbejdet, opbakning fra ledelsen, faglighed og barrierer i arbejdet.

For så vidt angår oplevelsen af succes med at stoppe radikalisering blandt borgere, ses det at, nær halvdelen ikke kender til, om de i deres arbejde er lykkedes eller ej (47 %, Figur 10).

Figur 10: I hvilket omfang har du/I oplevet at have haft succes med at stoppe radikalisering blandt borgere?

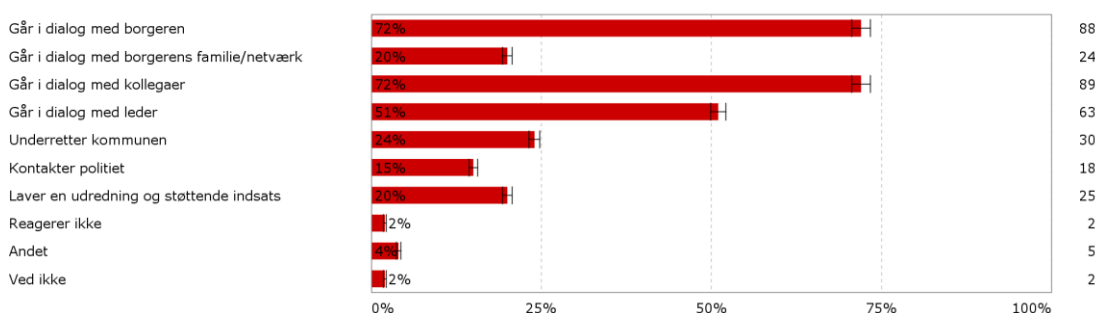

I gennemsnit foretager en socialpædagog typisk tre handlinger på en bekymring om radikalisering.

At gå i dialog med borgeren (72 %), kollegaer (72 %) og leder (51 %), er de oftest forekommende reaktioner på en bekymring om en radikalisering. Den dialogbaserede fremgangsmåde kan ses i sammenhæng med, hvilket niveau socialpædagoger arbejder med radikalisering, navnlig på et forebyggende niveau, hvor relations arbejde står centralt.

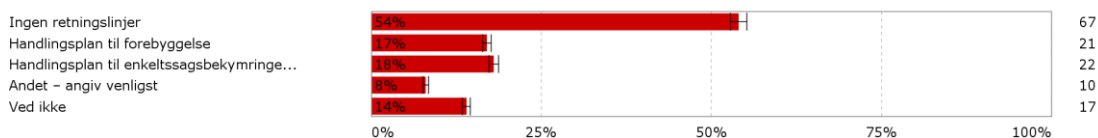
Kun 2 % reagerer ikke på en bekymring om radikalisering (Figur 11).

Figur 11: Hvordan reagerer du normalt på en bekymring om radikalisering? (Du kan vælge flere svar)

Over halvdelen af de socialpædagoger, der i et eller andet omfang arbejder eller er i berøring med radikaliseringsproblematik, har ingen retningslinjer på arbejdspladsen for, hvordan de skal reagere på en eventuel mistanke om radikalisering af en borger (Figur 12). Derudover er 14 % usikre på, om deres arbejdsplads har retningslinjer eller ej.

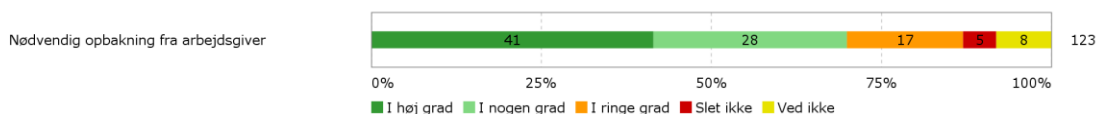
Figur 12: Hvilke typer retningslinjer har I på din arbejdsplads for, hvordan I skal reagere på en eventuel mistanke om radikalisering af en borger? (Du kan vælge flere svar)

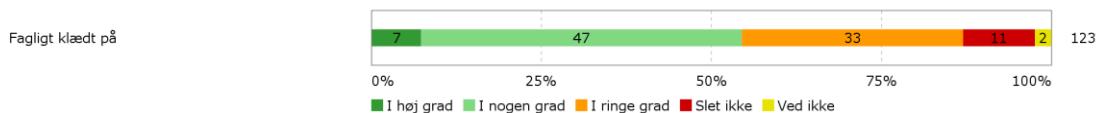
Godt 2 ud af 3 oplever i høj eller nogen grad, at have den nødvendige opbakning fra arbejdsgiver til at håndtere radikaliseringsproblematikker (Figur 13).

Lidt færre, 54 % (Figur 13), føler sig i høj eller nogen grad, fagligt klædt på til at håndtere radikaliseringsproblematikker.

Figur 13: I hvilken grad oplever du at have den nødvendige opbakning fra arbejdsgiver til at håndtere radikaliseringsproblematikker?

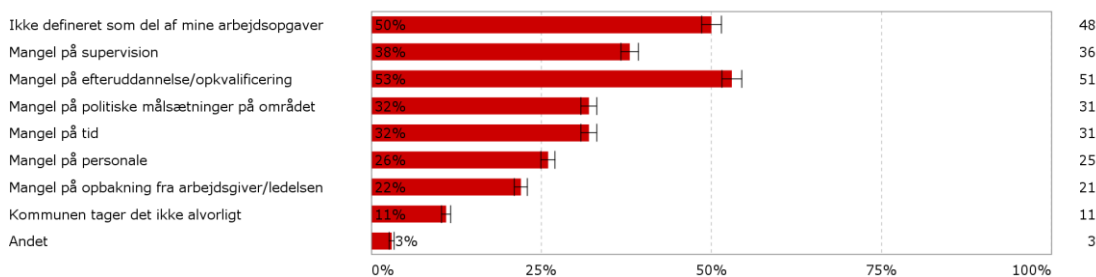
Figur 14: I hvilken grad føler du dig fagligt klædt på til at håndtere radikaliseringsproblematikker?

15 % blandt de adspurgte socialpædagoger oplever ingen barrierer i forbindelse med håndteringen af radikaliseringsproblematikker. 7 % er usikre på, om de oplever barrierer eller ej.

For så vidt angår de der oplever barrierer, nævnes der i gennemsnit lidt over to barrierer per respondent. Der er tale om manglende efteruddannelse/opkvalificering, at antiradikaliseringarbejde ikke er defineret som del af den enkeltes arbejdsopgaver, samt manglende supervision.

Figur 15: Hvilke barrierer har du oplevet i forbindelse med håndtering af radikaliseringsproblematikker? (Du kan vælge flere svar) (beregnet uden 'ingen barrierer' og 'ved ikke', sammenlagt 23 %)

4. Metode

Informationen som ligger til grund for undersøgelsen er tilvejebragt ved et elektronisk spørgeskema. Spørgeskemaet indeholder 19 spørgsmål til de respondenter, som har arbejdet med eller været i berøring med radikaliseringsproblematik i forbindelse med deres arbejde. De respondenter, som ikke har været i berøring med radikaliseringsproblematik i forbindelse med deres arbejde, har svaret på 1 spørgsmål.

Deltagere

Undersøgelsens deltagere er udvalgt på baggrund af den arbejdspladstype, der er knyttet til den arbejdsplads, hvor deres ansættelse er registreret. Da den indledende viden om socialpædagogers arbejde med radikaliseringsproblematikker var begrænset, var det nødvendigt at afdække et bredt udsnit af medlemmerne. Samtidig er der taget hensyn til ønsket om at undgå at forstyrre for mange medlemmer unødigt. Arbejdspladstyperne er derfor udvalgt på baggrund af de brugergrupper, hvor der forventes at være størst repræsentation af medlemmer, som har stiftet bekendtskab med radikaliseringsproblematik. Der kan altså siges at være tale om en most-likely udvælgelse af respondenter. De udvalgte brugergrupper er:

- Børn og unge med sociale problemer
- Børn og unge med psykiske vanskeligheder
- Voksne med sociale problemer
- Voksne med psykiske vanskeligheder
- Fængslede
- Flygtninge

Det elektroniske spørgeskema er sendt til 7.291 medlemmer. Socialpædagogerne har i alt 8.845 medlemmer med en ansættelse på minimum en af de udvalgte arbejdspladstyper, hvoraf 1.554 ikke har opgivet en mailadresse.

Udsendelse

Spørgeskemaet blev udsendt til de 7.291 mailadresser den 2. september 2015. 176 af respondenterne frafaldt på grund af fejlbehæftede mailadresser. Undersøgelsen består således af 7.115 mulige respondenter. De respondenter, som ikke havde besvaret spørgeskemaet, modtog den 9. september en påmindelse. Undersøgelsen blev lukket den 14. september.

Besvarelser

1.514 respondenter har påbegyndt besvarelse af spørgeskemaet. Heraf har 1.471 respondenter gennemført hele undersøgelsen. Det er udelukkende de færdiggjorte besvarelser, der er behandlet i rapporten. Undersøgelsens svarprocent på færdiggjorte besvarelser er 20,6 % af det teoretisk mulige antal respondenter (7.115).

Frafald

Respondenterne i undersøgelsen adskiller sig ikke nævneværdigt fra den samlede gruppe af medlemmer, der har modtaget spørgeskemaet med hensyn til køn eller geografisk placering af arbejdspladsen.

Det formodes, at undersøgelsens tema berører en forholdsvis lille del af Socialpædagogernes medlemmer. Dette øger risikoen for selektionsbias i besvarelserne. Det betyder, at der er en risiko for, at der blandt respondenterne er en overrepræsentation af medlemmer, som har været i berøring med problematikken. Den store andel af respondenter i undersøgelsen, som har svaret nej til, at de har været i berøring med radikaliseringsproblematik, antyder dog, at fordelingen i mindre grad er præget af selektionsbias.